

Ціною крові

Дмитро Бузько

Сьогодні Хмара був хмурий. Мало сказати — хмурий. Йому аж нудило від цього паскудного життя.

Он Химко вже голову на руки поклав. Зараз як хропне! Бо вже носом тихесенько й ніжно свистить. Ще б пак, — з ранку до півдня на вокзалі вагони вантажив.

— Д'ех, життя наше пролетстудентське!

Хмарі аж слина покотилася, так схотілося з прикрости плюнути.

Він не обідав сьогодні. Вчора теж. Ну, і позавчора. Та й взагалі, пальців не вистачить порахувати дні, що минули від його останнього обіду.

Але було б помилкою поставити його песимізм на рахунок порожнього шлунку. Де там! Він уже п'ятий рік замість звичайної людської їжі гризе граніт науки. А це гартує дух, визволяє його від ганебного шлункового рабства.

Чи ж не був він ще позавчора веселий і жвавий? Правда, вже тоді тривога підкрадалась до нього. І раптом спиняла сміх, стискала люттю шелепи...

Але ж він ще змагався. І знов реготав з вивертів Химка, що передражнявав обурення професора, коли в аудиторії раптом залунало його, Химкове, всепереможне храпіння.

А сьогодні — годі! Хмара не хоче з себе істерика удавати. Йому що? Покотилася, — туди їй і дорога. Хіба перша? Наталка — теж. Давно вже. Та ще й не підкопаєшся під неї...

Так одверто:

— Що ж, — каже: — економічна спілка, не більше. Поки обидві сторони вигоду з неї мають — триває. А ні — розірветься, та й годі...

Навіть сам Хмара її боронив. Міщанська романтика. Попівство, лицемірство ... Хіба в 999 на 1000 шлюбів не те саме? Кохання, скажете? Хе...

"Кохання є фізіологічний потяг плюс свідомий чи несвідомий обрахунок матеріальної чи духовної вигоди, що може дати в життю об'єкт кохання".

От і все. Фізіологічний потяг — це випадкове й нетривке. Місяць, два та й годі. Нехай не брешуть, що він лишається на все життя. Коли б так, не зраджували б при першій нагоді одне одному.

Отже, не великий огріх його зовсім з формули викреслити.

Досить, коли нема фізіологічної огиди, тоб-то є гарантія з часом тої самої взаємної звички, яка ставить основу шлюбного життя з боку фізіології.

З "несвідомого чи свідомого" обрахунку можна обрати "свідомий". Бо ж усвідомлення своїх вчинків є перший крок до того, щоб бути організованою людиною.

Де кінчається матеріальна й де починається духовна вигода —біс його розбере. Наприклад — мати змогу купити собі всі підручники для навчання, щоб не витратити 50% порції своєї щоденної енергії на шукання їх, — це як, матеріальна чи духовна

вигода?

От і все.

Наталка каже, що її "приятель" — свій хлопець.

Що-правда — підстаркуватий. Ну, і геморой безсумнівний. Так що? Фах його гемороїдальний — бухгалтерія.

Проте — як він Наталку шанує! Живуть вони затишно. Наталка має рішуче все для своєї мрії — добитися в майбутньому професури.

Марійці теж охота вчитися. От і все...

Хмара глянув в її бік і аж рипнув пюпітр перед ним — так він стиснув його з люті руками: бліде Марійчине обличчя й синці під очима виразно говорили про надто велике захоплення першими шлюбними днями.

Вчора зовсім не приходила до Медіна. Позавчора як пішла з тим непманом до його господи, то тільки сьогодні о півдні вийшла.

В Медіно зараз же побігла до канцелярії й сплатила плату за навчання. А їй чимало довелося платити. Якраз підчас реєстрації приїхав до неї з села батько — мати вмирала. Ну, а як реєстрацію проґавиш, тоді, відома річ — хоч до наркома звертайся, не допоможе: деруть. без усяких комнезамовських привілей...

Хмарі це, звичайно, байдужісінько. Що йому Марійка! Ну, хороша була дівчина. Головне — зуби у неї, зуби! Найкращий зуботехник у світі не виготує такого рівенького рада... перлин, хотів би сказати Хмара. Але ж це дрібнобуржуазне порівняння.

Ну, і очі — теж. Такі вже ясні та жваві, ніби в них гормони веснянку справляють.

Взагалі, у дівчини внутрішні секреції, видно, на ять. Та й зовні видно — прекрасний прибуток мало б з неї населення пролетарської держави. Мало б, коли б не...

Д'єх, і за віщо ж боролися!

Може, Хмара не боровся? Де ж там. Хоч і був він тоді хлопчаком — підпаском громадської череди. Але ж справно тримав звязок із червоними партизанами. Інформатор був хоч куди.

І от на тобі, — псу під хвіст!

Коли скінчилася лекція, Хмара бачив, що Марійка на нього немов чекає. Хмара обурився: невже вона гадає, що він її до її "хахеля" проводитиме так само, як раніше він її додому проводив.

І він замішався в юрмі студентів. Йому, властиво, байдуже. Він може навіть з нею балакати. Він нічогісінько проти неї не має. Але йому просто не охота з нею зустрічатися. Краще він із Химком поговорить.

Вони йшли вулицею, діловито розмовляючи про те, де взавтра зраня стати на роботу: на залізниці, чи на пристані. Раптом Хмара почув, що Марійка кличе їх. Вони обернулися. Вона їх навздоганяла. Від хуткої ходи вона зблідла ще більше. Удавалося, ось-ось упаде.

"І чого їй треба?" — подумав люто Хмара, буркнувши щось невиразне у відповідь на її привітання.

— Ну, що з твоєю матір'ю — справді померла? — питав тим часом Химко.

— Та ні, — сердито відповіла Марійка. — Приїхала, — бачу, справді вмирає. Стогне, кричить. Аж посиніла. А виявилося — п'ять днів до вітру не ходила. Поставила їй клізму та в усе. А тимчасом через цю дурницю...

Хмарі рішуче нецікаво було слухати далі й він спинився коло вітрини лікарських приладів подивитися, що є нового. Однак Марійка не пішла далі й теж спинилася: її, очевидно, теж цікавили медичні новини...

Раптом вона тихенько застогнала і, майже непритомнюючи, схопилася за Химка, щоб не впасти. Обидва хлопці на мить розгубилися: що за історія ?

Марійка тимчасом перемогла себе.

—Химко, підвези мене додому, — навмисне звернулась вона до нього, а не до Хмари.

Химко поліз уже до кишені перевіряти свої капітали, коли Марійка додала:

— Гроші в мене є, не турбуйся...

І вони поїхали на візнику.

— Дивися, ще за причина? — почув Хмара за своєю спиною здивовані вигуки кількох студентів, що реагували на таку надзвичайну картину: візник везе пролетстудів...

Хмару це не здивувало, бо він причину знав.

Він уважно розглядав собі медичні приладдя. Навіть зацікавився одним апаратом.

"Щось нове. Певне з-за кордону привезли... Треба було б спитати, для чого, — подумав він, однак до магазину не пішов, не питав...

Йому, біс його візьми, все байдуже. Однак це ж паскудство...

Так "догоджати", так нищити своє здоров'я, — кому, для кого?

Череву в нього труситься, як напівпорожній лантух на возі. Морда огидно червона, аж синява. Ноги криві... Тьху!..

Ні. Фармакологію зараз читати він не може. Певне, надто втомився сьогодні на вокзалі. Треба трохи пройтися...

І якого чорта принесли його ноги перед цей гарний зеленкуватий будинок? Еге ж, це сюди завів позавчора Марійку той мопс. Страшенно хочеться його бачити. Навіщо?

Хмара задумався. Що за бажання таке? Цілком незрозуміле!..

Тимчасом долоня його правої руки чухалась, наливалась ніби оливом і сама собою згорталася в кулак.

Коли палець лівої Хмариної руки натиснув кнопку дзвоника, він уже напевне знав, що за скільки секунд права так джвякне в мопсячу морду, що з неї неодмінно струменем юшка потече. Череву-лантух підскоче й криві ніжки будуть дригати в повітрі, в той час як їхній власник вершитиме подорож у світи потойбічні...

— Хазяїна вдома нема, — казала служниця, здивовано позираючи на чудну, грізно-похмуру Хмарину постать.

— Хто там? Зайдіть, — почув Хмара рипучий жіночий голос із кімнати.

— Це хазяйка, заходьте, — додала служниця.

Хмара на мить остовпів. Потім нерішуче глянув на свої брудні чоботи (надворі вранці злива була), на блискучий паркет. Однак зайшов.

— Марія Ганенко тут? — запитав він якесь опудало, якийсь пухир, налятий жовтавою рідиною та вбраний в елегантне кімоно.

— Ні, — відповіло опудало, — з наказу професора, вона після операції пролежала в нас до сьогоднішнього ранку, а тепер, певне, вдома...

І тому, що Хмара на цю відповідь вирячив очі, опудало говорило далі:

— Хіба ви не знаєте? В мене катастрофічна анемія. Професор К. порадив нам Ганенкову, як екземпляр з надзвичайно здоровою кров'ю... Ми їй добре заплатили.

— Тьху! — не пам'ятав Хмара, чи він справді плюнув опудалові в вічі, чи тільки хотів плюнути.

Його ноги працювали, як автомобільні колеса. Скорше побачити Марійку! Звичайно, тільки для того, щоб з її уст почути підтвердження всієї цієї історії.

А у Марійки зібралось ціле товариство. І Химко, і Наталка тут були. Всім було дуже весело, бо на столі, просто на папері, лежали ковбаси, шинки, сиру, хліба в кількості калорій, рівній обідам на протязі тижня.

— От нерви розходилися, — казала вона привітливо Хмарі: — побачила апарат для переливання крові, згадала цю "операцію" й трохи не зомліла... Тепер, Хмаронько, за навчання заплатила й шамовку мені забезпечено аж на три місяці! — додала вона ентузіастично.

Хмара щасливо посміхався. Це він радів з надзвичайно пишного й барвистого заходу сонця, що вдарило прощальним промінням у відкрите вікно.

— Наталко! Чого ж ти до їжі взялася? Бухгальтер забув нагодувати? — чиплявся Хмара до дівчини. Йому так хотілося пожартувати.

— Який бухгалтер? — щиро здивувалася Наталка.

— Тю! — пригадала вона. — Та то ми з Марійкою вигадали, — хотіли подражнити тебе з твоєю формулою кохання...

Хмара аж рота роззявив. І дівчата вибухнули сміхом... Раптом сміх урвався: Марійка поточилася й трохи не впала зі стільця. Всі кинулися до неї.

— Лягай в ліжку. Тобі ще лежати треба. Скільки ж то крові віддала!

Настрій підупав. Хмара дивився в вікно: сонце вже згасло.

— Д'ех, життя наше пролетстудентське!